

Előszó

Isten kegyelméből és egyházi előjáróim jóvoltából 1992-94 között két esztendő tölthettem Rómában, hogy biblikus szakirányú tanulmányokat folytassak. A Pápai Biblikus Intézetben – többek között – lehetőségem nyílt Klemens Stock német jezsuita professzort hallgatni, akinek Jézus szenvedéstörténetéről tartott előadásain sokat épültem. Olykor száraznak tűnő, de következetes módszerén nevelkedve megtanulhattam, hogyan lehet a Szentírás szövegén úgy egzegetikai vizsgálatokat folytatni, hogy önkényesen semmit ne magyarázzunk bele a szövegbe, ami nincs odáírva, de a meglévő adatokból a lehető legtöbbet napvilágra hozzuk.

Az evangéliumi szenvedéstörténetek figyelmes olvasása két módon történhet:

1. A leírásokat párhuzamba állítva összehasonlítjuk a szövegeket, és így fölfedezzük a hasonlóságokat és különbözőségeket. Jelen tanulmánykötetünkben nem kívánunk messzemenő következtetéseket levonni a szövegek fejlődéstörténetét illetően (megoldva ezáltal a szinoptikus-kérdést), hanem inkább rácsodálkozunk arra, hogy a különféle evangéliumi hagyományoknak melyek a jellegzetességei. Az összehasonlítás által tehát nem az események harmonizálására törekszünk, mint inkább a különbözőségek megfigyelésére. Vizsgálataink elengedhetetlen eszköze az evangéliumok (görög) szövegének szinopszisa.¹

2. Egzegetikai kutatásaink másik módszere egy-egy evangélium folyamatos olvasásán alapul, amely lehetővé teszi az illető szakasz szövegtörzsetének megfelelő tanulmányozását.

A szövegek horizontális (párhuzamos) olvasását ily módon kiegészíti a vertikális (folyamatosan haladó) olvasás. Míg ugyanis az első módszer önmagában való alkalmazása a szövegek elszigeteltségének veszélyét rejti, addig a második módszer kizárólagos alkalmazása által ismeretlen marad a többi evangélium szemlélete. Ráadásul a párhuzamos összehasonlítás akkor válik igazán érdekessé, amikor nem csak egyes perikópákat teszünk egymás mellé, hanem a két módszert együttesen alkalmazva egész szerkezeti egységeket állítunk párhuzamba.

Vizsgálataink során olyan történetkritikai kérdésekkel nem foglalkozunk, mint hogy mely írásbeli forrásokra támaszkodhattak a szinoptikus evangélisták, vagy hogy a szenvedéstörténetek kánoni megfogalmazása előtt volt-e összefüggő írásbeli hagyomány vagy csak szétszórt szóbeli hagyományból meríthettek az evangélisták. Szintén nem kívánjuk eldönteni az események időrendi sorrendjét, vagy azt, hogy melyek lehettek Jézus eredeti szavai (pl. az Eukarisztia alapításakor); milyen jellegű volt az utolsó vacsora: húsvéti vacsora (szinoptikusok beállítása szerint) vagy kevésbé az (vö. Jn 18,28); melyik napon halt meg Jézus: a húsvét napján (szinoptikusok) vagy a húsvét előkészületi napján (Jn 19,14); stb.

Jelen tanulmányom elsősorban az egybehangzó evangéliumok gondolatmenetére és tartalmi összehasonlítására szorítkozik; a negyedik evangélium megfogalmazására csak néhány alkalommal térek ki.

A magyar olvasóközönség üdvös javát kívántam szolgálni azáltal, hogy a fenti módszert követve, és római előadásjegyzeteimet felhasználva a Szentírást forgató, és teológiai szempontból igényes olvasóközönség kezébe adjam tanulmányomat Jézus szenvedéstörténetéről.

E kötet korábbi változata 1998-ban az Agapé kiadónál már napvilágot látott, de hamarosan kifogyott. Mivel azonban évről évre mind a budapesti, mind a szegedi hallgatóim kezébe jegyzetet szeretnék adni, szükségessé vált az új kiadás, amelyet az előzőhöz képest teljesen átdolgoztam és kibővítettem.

Külön öröömre szolgál, hogy munkámat Simon András barátom művészi grafikái illusztrálják.

Dr. Thorday Attila

Szeged, 2009. Virágvasárnapján.

¹ Az *Evangéliumok Szinopszisa*t az Agapé kiadó jelentette meg 2003-ban, amely a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat Szentírás-fordítását használta fel. Szintén jól használható a Kurt Aland 1985-ös szinopszis-kiadása alapján összeállított, s a protestáns bibliafordítás szövegét feldolgozó *Szinopszisz*, amely 1994-ben jelent meg a Kálvin János Kiadónál.

TARTALOM

Előszó	5
I. rész: A szenvedéshez vezető úton	7
I. 1. Bevezetés Jézus szenvedéstörténetének evangéliumi hagyományába.....	9
I. 2. A szenvedéstörténet bevezetése	22
I. 3. Jézus megkenetése Betániában	26
I. 4. Júdás a főpapoknál	31
II. rész: Jézus búcsúzik tanítványaitól	35
II. 1. A húsvéti vacsora előkészítése	37
II. 2. A vacsora kezdete, az áruló leleplezése	42
II. 3. Az Eucharisztia alapítása	48
II. 4. Az utolsó vacsora Lukács szerint.....	56
II. 5. Jövendülés az elbukásról és az új kezdetről.....	63
III. rész: A tanítványok elhagyják Jézust.....	69
III. 1. Jézus és tanítványai a Getszemáni kertben.....	70
III. 2. Jézus letartóztatása	81
IV. rész: Jézust kézről kézre adják.....	97
IV. 1. A Főtanács előtt lezajló per	99
IV. 2. Péter megtagadja Jézust.....	107
IV. 3. A Főtanács elárulja Jézust.....	116
IV. 4. Pilátus kivizsgálja Jézus ügyét.....	128
IV. 5. Pilátus kiszolgáltatja Jézust	141
V. rész: Mindenki elhagyja Jézust	157
V. 1. A katonák gúnyolódnak Jézussal.....	158
V. 2. Jézust keresztre feszítik.....	164
V. 3. Jézust csúfolják a kereszten.....	177
V. 4. Jézus meghal a kereszten	192
V. 5. Jézus testét sírba helyezik	209
Felhasznált irodalom.....	215